

Toespraak door H.K.H. Prinses Laurentien der Nederlanden

Symposium Kansrijk Werken en Leren, Apeldoorn, 16 april 2009

Excellentie, Mijnheer de Burgemeester, dames en heren,

"Kansrijk werken en leren"... Kansrijk staat voor "uitzicht", "mogelijkheden", zelf-ontwikkeling, meedoen in de samenleving en een nuttige bijdrage leveren. Dit heeft volgens mij twee kanten: het hoofd en het hart. Wat bedoel ik daarmee: wij kunnen kansrijk vanuit het hoofd - de ratio - bekijken en bespreken wat er concreet moet gebeuren. Daar wil ik het zeker ook over hebben. Maar laten wij altijd voorop stellen dat het uiteindelijk om het hart gaat. Met andere woorden, het gaat om mensen. Ieder mens, met een eigen levensverhaal, eigen uitdagingen en mogelijkheden. Wij mensen functioneren bij de gratie van kansen die wij hebben, krijgen en durven nemen...

Uw sector als geheel staat voor de term 'kansrijk' en een positieve grondhouding - en juist daarom vind ik het zo geweldig om hier vandaag aanwezig te zijn. Uw missie sluit volledig aan bij dat wat er voor de aanpak van laaggeletterdheid nodig is: stel de mens centraal en bekijk vanuit dat perspectief naar wat mensen nodig hebben om zo zelfstandig mogelijk te functioneren in de samenleving.

Want is een samenleving uiteindelijk niet een verzameling van mensen, die samenkomen binnen organisaties, gemeenschappen en groepen? Die structuren bestaan niet zonder mensen. Juist daarom moeten wij samen een inclusieve samenleving creëren, waarin iedereen kan en durft mee te doen. Iedereen doet er toe. Iedereen verdient een kans.

Ook laaggeletterden. Het kan niet vaak genoeg gezegd worden. Anderhalf miljoen volwassenen missen kansen op werk, welvaart en zelfontplooiing. Hun kinderen missen vaak een eerlijke start van hun schoolcarrière. Hun werkgevers - u dus ook - missen meer flexibele, beter geschoolde, breder inzetbare werknemers. De samenleving als geheel mist voor haar volwaardig democratisch functioneren een

grote groep burgers. Het begrijpen en verwerken van informatie - veel ervan digitaal - tekent onze samenleving. Waar zijn wij dan als wij niet goed kunnen lezen, schrijven en rekenen? Het is de basis van ons zelfstandig functioneren en van dus duurzame deelname aan de samenleving - en dus uiteindelijk ook van een stabiele samenleving.

Kansrijk is niet alleen het thema van vandaag, maar ook de missie van uw sector als geheel. Uw dagelijks werk gaat om de ontwikkeling van mensen, met als doel dat zij zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren in de samenleving.

Zoals u wellicht weet, hebben zo'n 16.000 mensen in uw sector zoveel moeite met lezen en schrijven dat zij niet voldoende mee kunnen doen. Dat is tegen de 20% van uw werknemers. Juist u kunt daarom zo'n belangrijke rol spelen in de aanpak van laaggeletterdheid binnen uw sector. En is dat niet in ieders belang? In het belang van de mensen om wie het gaat, van uw bedrijven en van de samenleving als geheel.

Waar staan wij in de aanpak van laaggeletterdheid?

Veel verschillende organisaties zijn gelukkig actief betrokken bij het voorkomen en verminderen van laaggeletterdheid. Stichting Lezen & Schrijven werkt samen met velen en organiseert de aanpak rondom drie hoofdtaken:

1. De communicatie: Het vergroten van de bekendheid over laaggeletterdheid, het bespreekbaar maken van het thema om het taboe te doorbreken. Steeds weer duidelijk maken dat geletterdheid naar het hart van onze samenleving gaat én dus invloed heeft op alle facetten van onze maatschappij. Communicatie is nodig om de ongemakkelijke waarheid aan te pakken dat er in Nederland nog zoveel mensen zijn die niet genoeg kunnen lezen en schrijven om volledig zelfstandig te kunnen functioneren - en dan heb ik het nog niet eens over de kinderen en jongeren.
2. De marktplaats: Door vraag én waarnodig ook aanbod te creëren en bij elkaar te brengen heeft de aanpak een nieuwe dynamiek gekregen. Door kennis met elkaar te delen voorkomen wij ook dat organisaties hun kostbare energie steken in het opnieuw uitvinden van het wiel.
3. Het projectenoffensief: Vanuit de gedachte van een sneeuwbaaleffect zijn er al veel innovatieve projecten ontwikkeld binnen allerlei structuren - bedrijven,

gemeenten, consultatiebureaus, kinderopvang... er bestaan startpakketten om iedereen in staat te stellen zelf aan de slag te gaan met de aanpak van laaggeletterdheid.

Dit overzicht in vogelvlucht geeft hopelijk aan dat wij er alleen komen als wij de handen ineen slaan. Als wij het erover eens zijn dat geletterdheid in ieders belang is, heeft dus iedereen een steentje bij te dragen. Medeverantwoordelijkheid betekent niet dat niemand zich echt verantwoordelijk voelt. In tegendeel: door de aanpak van laaggeletterdheid steeds toe te spitsen op de specifieke context, uitdagingen en behoeften van een sector en van de mensen om wie het gaat, is het de bedoeling dat iedereen zich mede-eigenaar voelt en dus mede-oplosser wordt van het probleem. Dat is vandaag dan ook mijn taak, dat begrijpt u!

Het glas is half vol, dat is altijd mijn uitgangspunt. Er is nu meer aandacht voor het thema dan vijf jaar geleden, er zijn meer organisaties betrokken. Maar tegelijkertijd is er dan nog steeds wel die andere helft van het glas... Er moet nog veel gebeuren. Want om eerlijk te zijn: echte prioriteit heeft geletterdheid nog niet. De ongemakkelijke waarheid is nog steeds een realiteit, waardoor dat gevoel van mede-eigenaarschap nog niet genoeg wordt beleefd. Wij moeten het echt samen doen, anders komen we er niet. Meer organisaties moeten dus op structurelere wijze betrokken zijn. En daarmee kom ik ook bij u.

Binnen veel sociale werkplaatsen gebeurt er al veel om laaggeletterdheid terug te dringen. Meestal vanuit de overtuiging van kansen creëren en zelfstandigheid vergroten: Eén van u verwoordde dit zo mooi: 'Zorgen voor is niet alles uit handen nemen, maar ook iemand zo uitrusten dat hij zelf dingen kan. Je kunt niet altijd mee om een treinkaartje kopen.'

Door laaggeletterdheid aan te pakken vergroot u mogelijkheden van medewerkers en daarmee de kans dat zij goed functioneren in de maatschappij. U vergroot het zelfvertrouwen van de medewerker zodat zij sterker in hun schoenen staan. Maar het helpt ook uw bedrijfsresultaten. Medewerkers die de basisvaardigheden beheersen zijn productiever, lopen minder veiligheidsrisico's en kunnen beter communiceren met collega's en externen. In een branche die zo bezig is met professionalisering hoop ik dat dit u aanspreekt. Toch blijkt dat 78 procent van de hoofden P&O in uw

sector laaggeletterdheid wel als een probleem zien, maar het nog geen hoge prioriteit geven. Er zijn al goede initiatieven, waar zeker op moet worden gebouwd. Maar dat is nog niet hetzelfde als een structureel beleid binnen uw sector. De vraag is dan: hoe brengt u uw mede-eigenaarschap van laaggeletterdheid in de praktijk?

Dit kan op verschillende manieren. Bekendheid geven aan het thema is een eerste, essentiële stap. Praat erover, doorbreek het taboe. En betrek daarbij iedereen - leidinggevend, de ondernemingsraad en de vakbond als ook laaggeletterden. Zet uw communicatiekanalen in om cursisten te werven - van uw personeelsblad en website tot posters en ander campagnemateriaal. En maak duidelijke afspraken met scholingsaanbieders in uw omgeving: want zodra mensen die grote stap willen zetten om weer terug te gaan naar school, moeten zij ook direct ergens terecht kunnen. Het is werk van lange adem om een cultuur te creëren waarin mensen uiteindelijk die stap terug naar school steeds gemakkelijker zetten. Maak het nut ervan duidelijk. Zoek aansluiting bij de beleveniswereld van cursisten en blijf hen stimuleren. Houd uw ogen gericht op wat wel is bereikt: dat halfvolle glas.

In sommige andere sectoren komt soms de vraag: "maar als we mensen helpen hun basisvaardigheden te verbeteren, zijn we ze ook zo kwijt". Mocht deze gedachte ook bij u spelen, denk dan aan het thema van vandaag: kansrijk - voor de mensen om wie het gaat, voor u en voor de samenleving. Zoals ik al zei, medewerkers die de basisvaardigheden beheersen, zijn productiever, lopen minder veiligheidsrisico's en kunnen beter communiceren. En vergeet het niet: een werknemer is nooit alleen maar werknemer, maar ook een burger, vader of oma. Hij of zij maakt uiteindelijk onze samenleving. Een samenleving die alleen sterk, gezond en duurzaam kan zijn als zoveel mogelijk mensen daarbinnen actief mee kunnen doen.

Terug naar de aanpak door uw SW-bedrijf. Het goede nieuws is: er gebeurt al veel, de kennis en goede voorbeelden zijn er. Er is dus geen reden om het wiel opnieuw uit te vinden. U kunt binnen en buiten uw sector veel van elkaar leren als het gaat om de bestrijding van laaggeletterdheid. Door het delen van kennis en door het initiëren van gezamenlijke projecten in de strijd tegen laaggeletterdheid is er een wereld te winnen.

Stichting Lezen & Schrijven, in nauwe samenwerking met SBCM en collega SW-bedrijven, zal u helpen om die kennisuitwisseling te stimuleren. In mei en juni dit

jaar zullen verschillende SW-bedrijven hun deuren openen voor andere bedrijven. Zij geven u de kans "een kijkje te nemen in hun keuken" ter inspiratie voor uw de aanpak van laaggeletterdheid binnen uw bedrijf. De dagen zijn heel praktisch opgezet, met suggesties over hoe u laaggeletterdheid structureel kunt aanpakken binnen uw organisatie en hoe u een plan van aanpak schrijft, maar ook tips over het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden.

Uw branche heeft een zeer grote voorsprong op vele andere branches: uw scholingsfonds (SBCM) is betrokken, de branche is overtuigd van het belang en een tental van uw collega SW-bedrijven is u voor gegaan. Met andere woorden: uw aanpak is kansrijk. U heeft veel uitzicht op goede mogelijkheden. Ik kan u alleen maar oproepen deze kans met beide handen aan te grijpen om deze voorsprong te behouden. Niet alleen voor uw eigen sector, maar als voorbeeld voor andere branches en bedrijven.

U heeft dus de kans om van anderen te leren. De publicatie "Een wereld van Verschil" helpt om laaggeletterdheid in de sociale werkvoorzieningssector aan te pakken. Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij SBCM - het Arbeidsmarkt- en Ontwikkelingsfonds sociale werkvoorziening.

Het is voor mij een groot voorrecht om de eerste 10 exemplaren aan te bieden aan 10 mensen om wie het uiteindelijk gaat: 10 personen, allen met uw eigen levensverhaal en uitdagingen, die de moed hebben gehad om weer naar school te gaan. U bent de beste ambassadeurs binnen uw sector!

Dank voor uw getoonde inzet rondom laaggeletterdheid tot nu toe en veel succes met de verdere uitbreiding van de aanpak van een probleem dat zoveel mensen raakt.

Dank u wel.